

Valvira

Lausunto

19.02.2024

V/3590/2024

Asia: VN/18947/2022-SM-46

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta ja eräiksi muiksi laeiksi

1.

Yleiset huomiot CER-direktiivin kansallisesta toteuttamistavasta, kuten esimerkiksi viranomaistoiminnan järjestämisestä ja valvontamallista

-

2.

Soveltamisalaa koskevat huomiot, kuten esimerkiksi kriittisen toimijan määrittäminen ja kriteeristön kattavuus

Kansallisessa lainsäädännössä on mahdollista laajentaa CER-direktiivissä säädettyä soveltamisalaa sosiaalihuollon puolelle. Sosiaalihuoltoon liittyy palveluita, jotka ovat yhteiskunnan kannalta kriittistä infrastruktuuria. Erityisesti tällaisia ovat ympärivuorokautiset asumisyksiköt, joita on vanhustenhuollossa, vammais- ja kehitysvammahuollossa sekä lastensuojelussa. Näissä yksiköissä toteutetaan suurelle osalle yksiköiden asiakkaita paitsi sosiaalipalvelua myös terveydelle aivan välttämättömiä terveydenhuollon (sairaanhoidollisia) palveluita kuten elämän jatkumiselle ja sairaalahoidon estämiselle välttämättömiä läikehoitoja. Erityisesti on otettava huomioon, että hyvinvointialueet tuottavat sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Olisi loogisempaa, jos kyseisiin yksiköihin kokonaisuudessaan sovelletaan po. lainsäädäntöä eikä vain osittain. Lisäksi mikäli NIS2-direktiiviä koskevassa kansallisessa toimeenpanossa päädyttäisiin laajentamaan soveltamisalaa sosiaalihuoltoon, tulisi myös nyt käsillä olevan lain soveltamisalan vastata tuota lakia.

Mikäli tähän ei päädytä, tulisi kriittisen toimijan määritelmä sitoa sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaissa terveystalouden palveluntuottajan ja palvelunjärjestäjän käsitteeseen.

Lisäksi Valvira kiinnittää huomiota siihen, että kriittisen toimijan määritelmässä terveydenhuollossa tulisi ottaa huomioon erilaiset ostopalvelu- ja alihankintaketjut. Esimerkiksi hyvinvointialue on siirtänyt palveluiden tosiasiallista toteuttamista laajastikin useille yksityisille palveluntuottajille, joiden toiminta ei välttämättä yksistään ole suurta.

3.

Vaikutustenarviointia koskevat huomiot, kuten esimerkiksi yhteiskunnalliset vaikutukset, taloudelliset vaikutukset yrityksille, hallinnollinen taakka ja muut kustannukset sekä vaikutukset yritysten toimintaan

Lain on tarkoitus tulla voimaan hyvin nopeasti (lokakuu 2024). Siirtymäaika on perusteltu, kun otetaan huomioon asian merkitys yhteiskunnassa. Tiedottamiseen on kuitenkin panostettava jo nyt, jotta asiat eivät tulisi ilmi vasta valvonta-asian yhteydessä.

Terveydenhuollon osalta on otettava huomioon, että varautumisvelvoitteesta ja sen valvonnasta säädetään myös laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä. Onko laeissa päällekkäisyyksiä? Ovatko laeissa tarkoitettut valvontakeinot erilaisia?

4.

Valvontaa koskevat huomiot

Valviran valvontatoimivalta koskisi samoja toimijoita, jotka on määritelty Valviran valvottaviksi NIS2-direktiiviä toimeenpanevassa esityksessä kyberturvallisuuslaiksi. Valviran näkemys on, että tämä on perusteltua. Myös valvonnan keinot ja vaatimukset ovat selkeät, eikä Valviralla ole niistä huomautettavaa.

Valvira kannattaa sääntelyä, jossa painotetaan toimijoiden velvollisuutta kartoittaa riskit, ennakoida toimintaa sekä puuttua jälkikäteen ilmenneisiin epäkohtiin. Merkittävän poikkeaman määritelmää tulisi kuitenkin täsmentää, ja säätää mahdollisuus antaa siitä esimerkiksi täsmentävä asetus. Määrittelyssä tulisi ottaa huomioon, ettei ilmoittamiskynnys saa olla vakavissa, toimintaa uhkaavissa tilanteissa liian korkea määritelmien päällekkäisyyksistä tai epäselvyyksistä johtuen. Lisäksi on otettava huomioon, että palveluntuottajan ja -järjestäjän näkökulmasta epäselvyyttä tulee aiheuttamaan, miten CER-direktiivin toimintavelvoitteet ja Valviran valvontatoimenpiteet suhteutuvat asiakastietolain mukaisiin velvoitteisiin, valvontalain mukaiseen valvontaan sekä tulevan kyberturvallisuuslain mukaisiin velvoitteisiin ja valvontaan. Kaikissa neljässä laissa käytetään samoja käsitteitä (merkittävä poikkeama), ja poikkeamien ilmoitusmenettelyt ja viranomaisvalvonta sisältävät samanlaisia elementtejä, mutta ovat kuitenkin lopulta erilaisia.

NIS2- ja CER-ilmoituksia varten tulisi Valviran näkemyksen mukaan perustaa yhteinen ilmoituskanava.

Esityksessä todetaan, että kriittisen toimijan on ilmoitettava itsensä ministeriön nimeämispäätöksen valvovalle viranomaiselle. Onko tästä luettavissa, että valvovan viranomaisen on pidettävä rekisteriä kriittiseksi toimijoiksi määräytyistä tahoista? Mikäli on, tulisi velvollisuus rekisteröidä ottaa huomioon virastolle osoitettavassa resurssoinnissa.

Muutoksenhaun osalta Valvira toteaa, että Valviran päätökset tulisi olla mahdollista määrätä noudatettaviksi muutoksenhausta huolimatta.

5.

Laiminlyöntimaksua koskevat huomiot

Esityksen mukaan laiminlyöntimaksua ei voitaisi määrätä valtion viranomaiselle. Käytännössä kriittiset terveydenhuollon toimijat tulevat olemaan hyvinvointialueita eli käytännössä valtion kokonaan rahoittamia entiteettejä, mistä syystä laiminlyöntimaksu ei ole kovinkaan hyvä käytettävissä oleva valvontakeino. Yksityisten terveydenhuollon palveluntuottajien osalta ehdotettu laiminlyöntimaksun suuruusluokka on myös erittäin pieni suhteessa toimijoiden liikevaihtoon. Vaikka kyseessä ei ole uhkasakko, laiminlyöntimaksun suuruutta olisi syytä pohtia suhteessa uhkasakkoihin niiden tosiasiallisten vaikutusten vuoksi. Valvira esittää, että maksun tulisi olla vähintään noin 5-7% yrityksen liikevaihdosta, jotta sillä olisi todellinen pelotevaikutus.

6.

Miten arvioitte turvallisuusselvityslakia koskevan esityksen tarpeellisuutta ja muotoilua? Millaisia turvallisuusvaikutuksia esityksellä olisi?

-

7.

Miten arvioitte satamien turvallisuusselvityksiä koskevan esityksen tarpeellisuutta ja muotoilua? Millaisia toiminnallisia ja taloudellisia vaikutuksia esityksellä olisi? Millaisia turvallisuusvaikutuksia esityksellä olisi?

-

8.

CER-yleislain 28 §:ään liittyen, miten arvioitte säännösehdotuksia, jotka koskevat muiden EU-jäsenvaltioiden rikosrekisteritietojen käyttämistä kriittisen toimijan työntekijästä tehtävässä turvallisuusselvityksessä (1. lakiesityksen 28§ sekä 3. ja 4. lakiesitys)?

-

9.

Muut huomiot

Valvovan viranomaisen näkökulmasta nyt esitetyt uudet tehtävät lisäävät viranomaisen velvollisuuksia ei ainoastaan lakisääteisten tehtävien osalta, vaan myös velvollisuutena ylläpitää ja lisätä tietoisuutta kyberuhkien tilannekuvasta niin organisaation sisällä, sidosryhmissä kuin potentiaalisten palveluiden käyttäjien keskuudessa. On siis erittäin tärkeää huomioida, että valvovilla viranomaisilla on käytössä asianmukaiset resurssit tehtävien hoitamiseen. Valviralla ei ole huomautettavaa sille esityksessä esitetystä lisäresursoinnista.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Henriksson Markus
Valvira

Lehtonen Niina
Valvira